เรื่อง ศึกชากังราว (ตอนที่ 4/4 - ตอนจบ) พ.ศ. 1931: ศึกครั้งสุดท้ายและวาระสุดท้ายของขุนหลวงพะงั่ว

รายละเอียด

ศึกชากังราว (ตอนที่ 4/4 - ตอนจบ) พ.ศ. 1931: ศึกครั้งสุดท้ายและวาระสุดท้ายของขุนหลวงพะงั่ว

สิบปีให้หลังจากศึกครั้งที่สามในปี พ.ศ. 1921 ซึ่งจบลงด้วยเหตุการณ์ "มหาธรรมราชาออกถวายบังคม" สมเด็จพระบรมราชาธิราชที่ 1 (ขุนหลวงพะงั่ว) ยังคงต้องยกทัพขึ้นไปเอาเมืองชากังราวอีกเป็นครั้งที่สี่ในปี พ.ศ. 1931 ข้อเท็จจริงข้อนี้เองเป็นเครื่องยืนยันว่า ชัยชนะในศึกครั้งก่อนหน้ายังไม่ใช่บทสรุปที่เด็ดขาดของความขัดแย้งระหว่างสองฝ่าย และศึกครั้งที่สี่นี้ก็จะกลายเป็นบทสุดท้ายในชีวิตของกษัตริย์นักรบพระองค์นี้ด้วยเช่นกัน

เหตุการณ์ตามหลักฐาน:

พระราชพงศาวดารกรุงศรีอยุธยา ฉบับหลวงประเสริฐอักษรนิติ์ บันทึกเหตุการณ์นี้ไว้อย่างสั้นและตรงไปตรงมาว่า ในปี พ.ศ. 1931 สมเด็จพระบรมราชาธิราชที่ 1 เสด็จไปเอาเมืองชากังราวอีกครั้ง แต่ระหว่างการทัพนั้นพระองค์ทรงประชวรหนัก จึงเสด็จกลับคืน และเมื่อขบวนเสด็จมาถึงกลางทาง พระองค์ก็เสด็จสวรรคต

พงศาวดารไม่ได้กล่าวถึงรายละเอียดการรบ การปิดล้อมเมือง หรือแม้แต่ผลของการสู้รบในศึกครั้งนี้เลย เพราะเหตุการณ์ที่บันทึกไว้คือการที่พระองค์ประชวรและสวรรคตระหว่างทัพยกกลับ มิได้มีการสู้รบจนถึงขั้นแตกหักหรือมีบทสรุปทางทหารแต่อย่างใด จึงไม่มีพื้นฐานให้กล่าวได้ว่าเป็นการล้อมเมืองอย่างเข้มข้นสี่ด้าน หรือมีการตัดสินใจถอยทัพเพราะเกรงจะถูกฝ่ายชากังราวตลบหลัง เพราะไม่มีหลักฐานยืนยันเหตุการณ์เหล่านี้เลย

เรื่องราวหลังการสวรรคต:

ส่วนนี้ของเรื่องมีหลักฐานยืนยันชัดเจนจากหลายแหล่ง คือหลังขุนหลวงพะงั่วสวรรคตในปี พ.ศ. 1931 สมเด็จพระเจ้าทองลัน พระราชโอรส เสด็จขึ้นครองราชสมบัติกรุงศรีอยุธยาต่อ แต่ทรงครองราชย์ได้เพียง 7 วันเท่านั้น สมเด็จพระราเมศวร (ซึ่งเคยถวายราชสมบัติให้ขุนหลวงพะงั่วมาก่อน) ได้ยกพลจากเมืองลพบุรีเข้ายึดกรุงศรีอยุธยา และให้สำเร็จโทษสมเด็จพระเจ้าทองลัน แล้วขึ้นครองราชสมบัติเป็นครั้งที่สอง เหตุการณ์นี้เป็นการรัฐประหารเปลี่ยนขั้วอำนาจกลับคืนสู่สายราชวงศ์อู่ทอง มากกว่าจะเป็น "การแย่งชิงราชสมบัติ" ที่มีการต่อสู้ยืดเยื้อสองฝ่าย

The Office Of Academic Resource Information And Technology

แล้วเมืองชากังราวเป็นอย่างไรต่อไป?

พระราชพงศาวดารฉบับหลวงประเสริฐอักษรนิติ์ไม่ได้กล่าวถึงเมืองชากังราวอีกเลยตลอดรัชกาลถัดมาของสมเด็จพระราเมศวร สมเด็จพระรามราชาธิราช และสมเด็จพระนครินทราชาธิราช จนกระทั่งชื่อเมืองนี้กลับมาปรากฏอีกครั้งหนึ่งในปี พ.ศ. 1994 ในรัชกาลสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ คราวนั้นเป็นเรื่องราวคนละบริบท คือพระเจ้าติโลกราชแห่งล้านนายกทัพลงมายึดเมืองชากังราวได้ ก่อนจะยกทัพกลับเนื่องจากตีเมืองสุโขทัยไม่สำเร็จ ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของสงครามยาวนานระหว่างอยุธยากับล้านนาในอีกยุคสมัยหนึ่ง

ความเงียบของพงศาวดารในช่วง 60 กว่าปีระหว่างนั้น อาจสะท้อนว่าเมืองชากังราวค่อยๆ ยุติบทบาทการเป็นปฏิปักษ์ต่ออยุธยาและถูกผนวกเข้าเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มเมืองเหนือในราชอาณาจักรอยุธยาไปโดยปริยาย แต่ทั้งนี้ยังไม่มีหลักฐานที่ระบุปี หรือเหตุการณ์เฉพาะเจาะจงว่าการผนวกดินแดนนี้เกิดขึ้นอย่างเป็นทางการเมื่อใด จึงไม่กล่าวอ้างว่ามีเหตุการณ์ "ผนวกรวมอย่างสมบูรณ์" เกิดขึ้นในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่งอย่างชัดเจน

หมายเหตุ:

บทความนี้เรียบเรียงขึ้นจากการประมวลข้อมูลและหลักฐานทางประวัติศาสตร์จากหลายแหล่ง ทั้งพระราชพงศาวดารฉบับต่างๆ และงานวิเคราะห์ทางวิชาการที่เกี่ยวข้อง โดยตรวจสอบเทียบเคียงกันเพื่อให้ได้เนื้อหาที่ใกล้เคียงข้อเท็จจริงตามหลักฐานที่มีอยู่มากที่สุด ทั้งนี้ ประวัติศาสตร์ยุคโบราณหลายจุดยังมีข้อถกเถียงในวงวิชาการที่ไม่มีข้อสรุปตายตัว

แหล่งอ้างอิง:

- พระราชพงศาวดารกรุงศรีอยุธยา ฉบับหลวงประเสริฐอักษรนิติ์
- พิเศษ เจียจันทร์พงษ์. "กำแพงเพชร ไม่ใช่เมืองชากังราว เมืองชากังราวอยู่ที่ไหน." ศิลปวัฒนธรรม (มิถุนายน 2539, เผยแพร่ออนไลน์ 19 มกราคม 2569)
- วิกิพีเดีย: "สมเด็จพระราเมศวร" และ "สมเด็จพระบรมราชาธิราชที่ 1"
- สุจิตต์ วงษ์เทศ. "ราเมศวร เมืองละโว้ ล้างราชวงศ์สุพรรณภูมิ." มติชนสุดสัปดาห์

คำสำคัญ : ศึกชากังราว วาระสุดท้ายขุนหลวงพะงั่ว สมเด็จพระราเมศวร เจ้าทองลัน ประวัติศาสตร์
ที่มา : https://www.facebook.com/photo/?fbid=2009487470339777&set=a.792004665421403
รวบรวมและจัดทำข้อมูล : กาญจนา จันทร์สิงห์
วันที่ : 2026-08-13
https://arit.kpru.ac.th/ap2/local/?nu=pages&page_id=2546&code_db=610001&code_type=01

The Office Of Academic Resource Information And Technology